

Szombaton.

Martius 13án.

VILÁG

Politikai, tudományos, művészeti folyóirat. Ismeret- és gazdasági társalappal és a saji literatúrájával minden néven kétszer két két íven jelen meg.

Világ és Ismertetője előfizethető helyben Hatvani utcában a fekete-elefántok 2ik emeletben félóra 4fr Postán 4 fr. 48 kr., egy sor hirdetés 3 kr. pengő.

BORSOS szerkesztő tulajdonos.

Társ szerkesztő VAJDA.

Belföld.

A Mátyás királynak emelendő emlék fölállításával foglalkozó társaság nagy-gyűlését folyó hó 22kén délelőtt 10 órakor t. n. Pest megye tanácskozási nagyobb teremében tartandván: arra minden, már aláírt, vagy azon alkalommal aláírni szándékozó honfi ezennel hivatalos. Költ Pesten a választottságnak 1840iki mart. 9kén tartott üléséből.

Nyáry Pál m. k. társasági jegyző.

A nm. udvari kir. kamara a Simes János halála által megürült bogojevai ispánságra (a bács-apathai kam. urodalomban) Zdrahál Alajos kulai kam. urodalmi számtartósági irnokot alkalmazá. H—k.

Az erdélyi nm. kir. főkörmányszék Lugosi István, Galiszer Károly és Szigethi István halálával az erd. tart. főszámvevői hivatalnál ürességbe jött számtisztai hivatalokra, radomi Radzivil Antal, k. solymosi Mátéfi Ferencz és Kolozsvári József ingrossistákat; ezeknek helyébe sz. udvarhelyi Szeles Antal, Schuster János és kis solymosi Gyergyai László járulnokokat (accessist) ingrossistákká; végre ezeknek helyébe n. bacsoni Incze Dániel, Forrai Ferencz és Vinkler Ferencz diurnistákat, járulnokká kinevezni méltóztatott. Erd. H.

Losonczy id. Bánffy János báró febr. 24kén esti 11 órakor öregsége elgyengüléséből, élete 81. évében meghalt.

Hazai tájképek. (Egyedárusság és szabad verseny). Szemünk előtt foly a Duna, ezen leghatalmasabb országot, melyly Europa szívének is mélyében, majd egész nyugoton veszi eredetét, közép Európát keresztül hasítja, a Karpatok lábánál beömlik édes magyar hazánkba, itt dicső folyam-hálóval jó kapcsolatba, sok városokat lát, köszönti a fölvirágzó Budapestet, átszeli alföldi síkunkat, neki támaszkodik a gazdag hánságnak s Törökhont áthatva keletnek egyik igen nevezetes tengerébe ömlik. Képzeltetn e szebb utat ennél, melyly Azsia kineit keresztül képes vezetni Európán majd egész Franciaországig s miután rövid idő múlva a Rajnával kapcsolatba jövedett, egyes untk lesz Tarabosánból Rotterdamig, sőt Londonig és tovább. De ezen ut keletre is tovább terjeszthető. Mi áll ellent, hogy a Kisil folyama az Eufattal össze ne kapcsoltassék vagy az Eufat maga a fekete tengerrel csatorna vagy vasut által: ekkor Keletindia meg volna Dunánk számára nyerve, s a keletindiai cikkek Londonba Budapest között mennének el! — Nemde, én arany hegyekről álmodozom s ha kinézek a Dunára, ott a Rajna vagy Temse élénkségének árnyékát sem látom. És így lesz a dolog míg a Duna egy társaságé lesz kizárólag. A folyamokat szabad verseny népesíti föl, s a nagyobb szerű életnek verseny képi csalhatlan jelét. Én a mennyire örülék, midőn egy új hajózó részvénytársaságrul hallottam és olvasék, annyira kellemetlenül hat rám midőn annak fölhasználásáról hallok híreket és róla sem jót sem rosszat nem olvashatok. Itt a nyilvánosság napja földe titok fölhojja csoportosodott. Mind Dunánk mind közönségünk megbírná és ohajtja a versenyt s nehéz meghatározni, melyly nyerne többet általa.

Örök időkön át igaz és való marad, hogy ki az egyedárusság gyakorlatában van, ellensége a szabad versenynek, valamint más oldalról az is igaz, hogy az egyedárusság, mihelyt kincset halmoz össze, tovább szeret maga körül harapózni s egy ágrul átesap a másodikra, harmadikra stb. Tegyük példát. Valamely társaság birni kezdi a folyamokat és rajta kénye szerint szed díjakat, nem lévén vetélytársa ki őt mérsékletre szorítaná: miután itt meggazdagodott, az országutakra, vaspályákra bocsátkozik ki, itt ismét megszedvén magát, más és más mezőket foglal, hidakat épít, gőzmalmokat varázsol létre stb. stb. Mind ez, uraim, rendén van, szép, jó, hasznos, dicső. Nekem sincs ellene semmi kivételem, csak azon egy, hogy mindez jobb, szebb és hasznosabb is lehetne. Már pedig azt, hogy a jónál többet ér a jobb, senki sem tagadja. Jobb volna pedig az, ha a versenygésnek minél szabadabb pálya nyitatték. Példa legvilágosabban tanít. A budapesti állóhidnál verseny akart kifejlődni, ezt tudja, ki azon idő tájban újságokat olvasa, s e versenynek mi vala haszna? A versenygő csak 50 évre kérte a fölállítandotta hid hasznvételt am azok 100 évének ellenében, — s mi valóban sajnálhatjuk, hogy a versenygés füstbe ment, erszényeink pedig (vagy utódainké) még tovább sajnálандják. Képzeltük, hogy a Duna mindenik oldalán megy vasut Bécs fe-

lé: minő nyereség az utazó közönségnek, mert az egyik oldali vállalkozó bizonyosan akármik okbul kinszerítve lenne olcsóbbsághoz folyamodni, s a kölcsönös ellenhatás addig folya, míg a non plus ultra eléretnek. Ezen okbul utazik az ember a skót gőzöcsökön s a belga kocsikon mód fölött olesón.

Minél gazdagabb valaki, annál könnyebben gyakorol egyedárusságot, összevesz minden mezejébe vágó cikket s árulja a hogy neki tetszik. Egyedárusságot gyakorolhatnak egész testületek, czéhek és nemezek. Pesten p. o. csak kétszer van hetivásár, a nyereszkek ekkor egyet értve csökkentik a behozott cikkek árát s 5 napon át egyetértve tartják magason. Hisz a nyereszkek egész fortélyá (mellyet én kereskedésnek restelek is nevezni) nem egyéb, mint a mennyire lehet mellőzni bevásárlás idején a versenytársakat, s eladás idején is concurrentia nélkül állani. Ekkor a szegény természetű megörülheti szeméit, s az emésztő fölthathatja száját. És ha elnézem kedves hazánkat, azt kell állitanom, hogy mostoha sorsának jó része az egyedáruskodásból kapja bő forrását. Honnan is van az, hogy falukon rendesen nincs ára a természetmennyeknek, mi városokon pedig évről évre a legdrágábban fizetjük azokat. Minő bor 16 krajczáron? — Akója 5 forintot nem ér. Vigyázz, hogy 2 krajczáros szarvasoddal a veréb el ne repüljön. — Oh barátaim, igen és igen sokon keresztül lehetne így menni, ha időt venne az ember magának, gondolatai és kémelei rendbeszedésére; de hagyjuk azt és csak egykét szavat még, hol ohajtanék szabad versenyt.

Nagy kérdés az, nincs-e a literatura mezején egyedárusság? Sajtónk több van, Budapesten is, más városokban is. Mind a mellett igen érezzük az egyetemi sajtónak Budán lételet, mellynek ha fele Pestre jöne, meg vagyunk győződve, üdvös concurrentiát fogva szülni. Gyorssajtóink szaporodnak, de az író pénzbeli nyereséget nem lát általa: a könyvkiadás olly irtóztató drága mint az előtt vala. Semmi nem valóbb, mint az, hogy legjótékonyabban gyakorolná jogát a kormány, ha még egy pár sajtó-szabadalmat adna literatúra-va pezső városunkban. Literator szabadon lehet akármik, irhat a mi tetszik neki, s nyomathat mindent, mit a censura megenged: De kérdem, minő kilátása van nyereségre? Tapasztalásból beszélek, urak. Hogyan concurrálhasson egyes ember, kinek heverő tökepeze nincs, az Academiával, melly ajándékpénzen nyomtat, könyvkereskedőkkel, kik a kamatokat magok rakják zsebbe s magok kiadásaira vannak fő figyelemmel, míg az író kiadásait mellőzik s mégis minden száz forintjából huszonötöt (talán épen a nyereségirészt) eltesznek; vagy e könyvnyomtatókkal, kik egyszersmind kiadók és mindnyája kereskedő is egy személyben, tehát hármas hasznot nevez magának? — Mind ezek egyedáruskodások, megnehezítik a magános író pályáját de a publicum nem veszt mellette, ha amazok jól viselik magokat és jó könyveket adnak ki; mert az írónak szinte szabadságában áll, nekik árulni szüleményét és így az ut nincs előtte elvágva. Sőt az Academia, magános írók, könyváros-kiadók és könyvnyomó-kiadók között verseny keletkezhetik, miből az álladalom csak hasznot húz. Így én ezen áldott szavat: „verseny” be szeretném büvölni mindent: minden társulatokba, testületekbe, társaságokba s egyesületekbe, hogy ezek mind magok keblében mind környékletikkel versenygenének, sőt verseny-academiát állitának föl, mellyly vívna a másikkal, és így kiviláglanék: mennyit tehetni mérséklet anyagi erővel, hol a szellemi erő nagy fokra fejlődött. V.

Mátyás király lovag szobrára Bars megye garani járásában Zsarnócson tett ajándékok Nagy Solymosi Sipos Péter kir. ezüstkoh ellenőr és thiró urnál. — Berner György 25 kr., Collinászy János kir. tiszt 2 frt 30 kr., 34 kir. fafuvaros 25 krval 14 frt 10 kr. 109 kir. ezüst kóh munkás 15 krval 27 frt 15 kr. Floriáni pénztár 2 frt 30 kr. Fruhstorfer Henrik haszonbérlo 2 frt 30 kr. Furtner József plebános 2 frt 30 kr. Hammel József K. T. 1 frt 40 kr., Herbert Ferencz K. T. 3 frt 20 kr., Hurta István kereskedő 1 frt. 40 kr., Kaschiár Lőrincz K. T. 2 forint, Köhler Ferencz K. T. 50 kr., Lipinszky Fer. 1 frt, Magospart városa 2 frt 30 kr., Markovics György mézárós 1 frt 40 kr., Melchior János bányász gyakornok 1 frt, Melchior János kir. erdősz 1 frt 30 kr., Moczay József plebános 2 frt 30 kr., Molcsány Jánosné 1 frt 40 kr., Namesznik Lajos lelkeségéd 50 kr., Nikl János K. T. 2 frt 30 kr., Noll Henrikné bába 1 frt., Petritsek János 25 kr., Scherer

József plebános 2 frt, Scultety István bányász gyak. 1 frt. 40 kr., Sipos Péter k. t. 5 frt, Stolcz Ágoston k. t. 2 frt 30 kr., Strba József lelkiségéd 1 frt, 40 kr., Strobl Mária, Fanni és Lizi k. assz. 2 frt 30 kr., Szepessy József lelki segéd 1 frt; — 54 kir. szénfuvaros 5 krval 4 frt 30 kr., Swartz Liber 30 kr. Thuranszky Miksa számvető 1 frt 15 krt., Weiszgaerber Károly 25 kr. — Összesen 101 frt 15 kr. váltóban.

„Viszhang“ Zay Károly grófnak illy című fölszólítására: „Néhány szó a Pesten állandó ref. főiskola ügyében.“ — Nem hiszünk a két magyar hazában gondolkodó férfit, hinek keble hön ne dobogna Zay Károly grófnak a „Társalkodó“ f. é. 16. számában *) olvasható lelkes fölszólítására. Egy buzgó hazafit, a testvér evang. felekezet főkörmányozóját látjuk itt nyilvánosan föllépni oly eszme mellett, mellynek valósíthatása az alkotmányos trónnak s édes hazánknak rendíthetetlen oszlopot, egy nemzetiségünket fenyegető idegen elem befolyása ellen erős védőfalat, emberiségül kitűnő korunknak fényes győzelmet szerzendene. A két magyar evang. felekezet egybeolvadását értjük, mellyet külföldön már a reformatió kezdetével mindjárt a meghasonlás után, több europai tartományokban, s főkép Németországban számtalan zsinatok, s egyes fejedelmek századokon keresztül megkíséreltek ugyan, de mind annyiszor szenvedélyek s elfogultság miatt, minden emberbarát fájdalomra, a szent ügy hajótörést szenvedte; s melly végett magyar hazánkban is, régebbi időkét mellőzve, mindjárt a türelmi parancsolat után 1781ben, a hajai gyűlésen a tiszamelléki és tiszántuli ref. superintendensek s néhány ágostai testvérek jelenlétében, közösen tartandó zsinat tüzett ki, s ez ugyanazon évben a pilisi conferentia alkalmával gróf Beleznay Miklós tábornagy elnöksége alatt helyben is hagyatott, de életbejövetele mind a mai napig jámbor ohajtásban maradt.

Azonban, mit századokon keresztül az emberiség kivihetetlenek tapasztalt, azt az idő szelid lelke Poroszországban 1817ben megéreltél, s a dicső példa varázserővel hatván, már ma a mivelt Németország több tartományában, nem ágostai és helvetiai vallástételt követő, hanem csak evangelicus keresztyének találhatnak. S miért nem lehetne nekünk magyaroknak is az egybeolvadást remélnünk? Nem adtuk-e biznyságait, főkép az utolsó évtizedben egyesületi szellemünknek? Egyesületek által keletkezett intézetink nem világos tanujelei-e annak, hogy alacson önzésből, hiúságból, előítéletekből kibontakozva, sziveinkben szeretet, és a hazafiság szent tüze lobog? S e szent tűz által mozgásba hozott erők egy évtized alatt nem annyi eredményt állítottak-e már elő, mint a múlt századokban eldödeinknek remélniök sem lehetne? Vagy tán azon szelid atyáskodó kormány pártolásához nem bizunk, mellynek védpaizsa alatt magyar hazánk néhány év óta oly örvendetes haladást tőn? Csak tiszta és erős akarat kell tehát mind a két részről, mint a nemes gróf megjegyzé, s a siker bizonyos, s a mit ő magas állásánál fogva, a czél kivételére, nagyobb hatással kezdhet meg, abban mi mindnyájan mint egyesek és még ezrek, szűkebb körökben bár, de buzgó és csüggedetlen segédei leszünk, mert e lelkes fölszólításnak: egyesüljünk! ez általunk választott jelszó neveljünk nem rokon-e? melly két fenséges eszmének, mind két részről tiszta akarat mellett, pusztában elhangzó szózatnak lenni nem lehet, nem szabad. És ha a szeretet e századának legszebb diadala kivivathatik: akkor azon öntudat, hogy ama szép eredményekkel bízható általános egyesüléshez parányi erőnkkel mi egyesek is járulhatunk, végöránkat is meg fogná édesíteni.

Mi már a fölszólamló nemes grófnak azon javaslatát illeti, melly szerint az általunk munkába vett pesti ref. főiskolának föllállíthatóságát gyorsabban vélné eszközölhetőnek, ha ez a két testvér felekezet összpontosított erejével, ez pedig egybeolvadásuk által történék; mi alul irt választmányi tagok kijelentjük, hogy egyesek ktküldetésünkhez képest, addig is, míg e közkívánat szerinti egybeolvadás sikerülhetne, a czélba vett pesti ref. főiskolára nézve munkálatinkat minden halasztás nélkül tovább folytatandjuk; mert magának a lelkes grófnak nemzetileg ismert s magasztalt jelleme, valamint minden szép, jó és hasznos iránt, felekezeti szűkeblűséget mellőzve, csupán belső becsületnél fogva, lángoló emberszeretete, s hazafüi buzgósága megnyugtatólag kezeskedik a felől, hogy valamint az alulirt választmányi tagoknak mindegyike, úgy ő is meleg keblében táplálja azon meggyőződést, miszerint a nevelés tárgyában, nyelvünk s nemzetiségünk meggyökeresítésében mentül többet tenünk, a kornak legsürgetősebb szükségéi közé tartozván, miután minden pillanat mulasztása nyilvános veszteség, sőt csak a megállapodás is visszalépés volna, a tervezett ref. főiskolának, mellyben nem egyedül hitágazatok utáni nevelés, hanem a nemzet gyermekeinek, imádott hazánk hasznos hű polgáraivá, s emberbarátokká leendő mivelletésök czéloztatik, életrejötte, a különben igen ohajtandó, de csak évek soráni közeledés által eszközölhető összeolvadás sikerétül nem föltételezhető. És így alulirtak biztosan reméllik, hogy a fölszólamló nemes gróf addig is, míg a testvér két vallás rokon lelkei, külsőleg is egybeolvadhatnának, ez általunk megindított hasz-

*) Szinte a „Világ“ 17. száma, 65 és 66. lapjain.

Szerk.

nos intézetnek valósítását nemesak tisztelt személyének hozzájárulással, hanem az által is elősegíteni, miszerint hasznos közbenjárása és buzditó nemes példája által mentül előbb több honfiakat, s hitsorsosait is részvétre, és segédkezek nyújtására birni törekszük, emberi s polgári dicső hivatásának tekintendi.

Ez őszinte nyilatkozattal, s egyszersmind a fölszólamló lelkes gróffal egy értelemben annak világos kijelentésével rekesztjük be sorainkat; hogy a Pesten állítandó ref. főiskola, külső egyetemeket pótló, s azok meglátogatását elmellőző intézet, valamint nem lehet, úgy olyannak soha nem is tervezetett. — Költ Pesten, 1841. évi mart. 5. kén tartott ülésünkül, a pesti ref. főiskola létrehozásában munkálkodó meghatalmazott választmány jelen volt tagjai, névszerint: gr. Teleky Sámuel, B. Bánffy Pál, Fáy András, Török Pál, Bajkay Endre, Dobos János, Nagy István, Ágoston József, Szekrényesy Endre, Fogarasy János, Kapezy Tamás, Nyáry Pál, Ilkey Sándor, Fáy György, Fényes Elek, Erdélyi Ferencz.

*) N. V. árad, tavaszelő 6kán. (Folyt. a bihari gyűlésnek.) Mielőtt a vegyes házasságok ügyétül távoznám, kötelesség megemlítenem a határozatot, mit megyénk e tárgyban, jót s nyilvánosságra méltót, mult évi őszelő hóban alkotta. Idősb Szilágyi Lajos t. b. kérelvében benyújtott akkor egy indítványt, melly többség által pártoltatván, illy végzés hozaték: „Ezen indítványképen előterjesztett folyamodásban megemlített pásztori levélnek (értsd Laicsák váradipüspökét) mind törvénytelenységét, mind pedig a vallásos felekezetek közt létező egyességnek megháborítására czélzó természetét, a megye Rendei többszöri végzésükben, de ő cs. kir. fölsége elébe terjesztett fölrirtaikban is kifejtették. Kötelességünk lévén tehát addig is, míg e sérelem a maga útján orvosolhatnék, minden módot, mellyek a különböző vallást követőkre nézve békét és esendet, az örökre egymáshoz kötött házaspárok között pedig oly annyira szükséges lelki nyugodalmat szerezhetnek, egész készséggel elfogadni: miután az indítványt a kitűzött üdvös czélhoz vezetőnek tekintik, ezennel nyilván kijelentetik, miképen meggyőződésükhöz képest minden evangelikus lelkésznek szabadságában áll, azon házasságoknak, kik áldás nélkül szűkölködő frigyüket, az Úr nevében általa megáldatni kívánják, ebbeli kívánságukat teljesíteni. Melly megállapodásuk, hogy mindenkinek tudományára lehessen, jelen jegyzőkönyvi czikkelyt, járásbeli főszolgabíró urak által, meghirdettetni rendelik.“ Ezen határozat ma is épségben áll, s nem rég egy megyei tisztviselő vegyes házassága alkalmával is gyakoroltaték. — Most tovább a gyűlésre. Szönyegre jött egy, ő fölsége nevében költ helytartó tanácsai intézmény. A mezei rendőrségi szolgabírák iránt, kikért a megye már kétszer folyamodék, újlag tagadó válasz érkezék. Megyénk rendi fájdalommal láták, miképen így e törvény soha életbe nem jöhet, s csak a papiros betűmumiája leszen; mert a rendes tisztviselők, kiknek hídát s utat építeni, bíraskodni, vétségeket vizsgálni, épületeket és mindent tenni ugysis geniere van szükségük, sokkal elfoglaltabbak, mintsem idejök volna, a törvényt kellőleg alkalmazniök. S bár vigasztaló öntudatok van, hogy dacára a rágalmazó gunynak, mintha hazánk nemessége irtóznék a kármí rendőrségtül, nem ő rajtok mulék a dolog, mégis mostan egyenesen ő fölségét kérik meg, kegyeskedjék megyénk helyzetét, a mezei szolgabírák törvényszerű föllállításával, ezen hajbul kiemelni. Meglepetést okozta e közben, midőn egy táblabíró, ki más izben azért, mert a megye országgyűlési két fizetéses irnoka még kettővel szaporítottatni határozaték, királyunk elébe többekkel együtt szűkeblű föladással járult, indítványozá, hogy a megyei szolgabírák fizetését a nemesség vállalja el. És ismét fölhordaték, kivált Jós a Péter által, a régi szóbeszéd, miszerint nemesre országgyűlésen kívül adót vetni tilos; és a lelkes javalat, jövő országgyűlési utasítások közé, számúzték. —

Továbbá gróf Buttler János alapítványának kamatait, a Ludoviceum kinyíltáiglan, a megye rendelkezése alá ifjak nevelésére ajánlván: eme 800 ezüst forint 8 részre osztaték, és 30 folyamodó közül nyolecan, szavazat többségével, elválasztattak, évenként száz száz pengő forintot huzandók. A választás, nem úgy, mint a hol pezső borral folyt a korteskedés, igen lélekisméretesen ment végbe, és dicséretesen osztaték azoknak, kiknek segedelemre szükségök, de érdemök is vala. Közrendű nemesek is vagynak a választottak közt. S ezek, és minden becsületes keblü, könyezve áldják Buttler. Ti pedig, kik ajkotokon mindig a religio nevét viselitek, s mégis különbséget tesztek jobb és bal kezetek közt, és üdvöt s minden áldást bizonyos hittül függesztetek föl, tanuljátok meg Buttler példáján, mit a költő mond, hogy legszentebb vallás a haza s emberiség! — Végre fölvétetett a megyebeli érmelléki protestans lelkészek folyamodása, mellyben kérik magoknak, a választási szavazatot, megadni. S bár megyénkben eddig ellenkező határozat létezett, most azonban tekintetvén a furcsa helyzet, mellyben az ugynevezett honoratior-ak léteztek, midőn a helyviselésben nemesekint résztvettenek, s a jogok élvezésébül kizáratván, egyedül voltak azok, kik bíró alatt álltanak, és bíró semmi cím alatt nem vá-

laszthattak; diplomatusnak mi tisztujtás rövid napon szerint a me azt kívánják. (Viszveszprémk szám alatt) mondott bes lehet a szent esonkitások meg az emb mányok elle lehet szent elhallgatás tulajdon szá ha z u g s á g séggel ellen lános vissza mokat nem c tatást: noha tessék beszo leszek. Örön által meggy tik alkalom, — s ekkor K re velle. — ket, hogy a bizonyít val ferde tanusá latti ügy, ne sok sem pro ellenfél elle gatja; mert auctoritása. K. ur közlés magát piszk „e dicsőségé értő, de ad nagy sokasá némelly apo mondása has maga esik a quum culpa

(Hír) Miután szolg az ujoncz- á riasztott nép repedő vész mindenható fejkéről. N növeszték a tüzét és va vgre! a so dása megye bocsáttatnak rengetegeib metélgessék kivált a fels egy pusztító csapásokon pet. A fene és hidainkna

*) Mellőzve kalmasin által így kísértve tározák a értelmü Cs — s u kizáratás merje stl egy betü dabeszéd mint a m sitásaikb ha a nyi nek is b *) Jó voln nem az a meggon lótalansá nyilváno

laszthattak; nemcsak a folyamodóknak, de minden lelkésznek, s diplomatusnak megadaték a szavazás joga. Látni való innen, hogy mi tisztujításra készülünk, s reméljük, a mi eddig megátolva volt, rövid napon eljövend. Erről máskor bővebben. Most csak annyit, miszerint a megyei sulyegyen, a pártok állása, és a nép szava mind azt kívánják: Egy életem, egy halálom, Beöthy Ödön alispánom!

⊖ (Visszatorlás.) Pápa, martius 7kén. — Miután egy veszprémi közlő, több hirlapokban („Hirnök” 16. és „Világ” 17dik szám alatt) hivatalomnál megnevez, és vármegyei közgyűlésben mondott beszédemből azt a ferde tanuságot vonja ki: „miképen lehet a szentírás s polgári törvénykönyvünk szavait értelem esavaró esonkitásokkal egyoldalulag balra magyarázni; vagy mikép verheti meg az ember önmagát, épen az általa bemutatni szándéklott állítványok ellen fordítható intézetek összehalmozásával; vagy mikép lehet szent tárgyat is guny és nevetség tárgyává tenni! — nehogy elhallgatásom megegyezésnek magyaráztassék, épen a közlőnek tulajdon szavaival felelek: hogy ezen állítása hamis ráfogás, hazugság, és így rágalom. Azért is ennek egész ünnepélyességgel ellenemondok és ellene kiáltok. Általános leszólásra, általános visszatorlás elég. Ha már belekapott K. ur, kár volt specifikumokat nem említeni; de hiszem más utra tartá fön a bővebb megmutatást: noha ennek a gyűlésben akkor lett volna helye s ideje. Ám tessék beszédemet taglalás alá venni: én szavannak mindenkor ura leszek. Örömmel veendem az okos észrevételeket; mert, vagy okok által meggyőztetem — s ekkor én tanulok; vagy pedig nekem adatik alkalom, annak helyén s idején, magamat bővebben kifejezhetni — s ekkor K. ur tanulhat. Scire aliquid laus est, pudor est nil disce-re velle. — E gyűlés, ugy mond továbbá K. ur, megtanított bennünket, hogy a protestans az auctoritásra nem sokat ad, azaz ha ellene bizonyít valamit: ad pedig sokat, ha mellette harszol. Ismét egy ferde tanuság! hiszen nyilván is ki volt mondva, hogy a vitatás alatti ügy, nem a protestansok ügye: a honan a fölhívott auctoritások sem protestansok mellett — hanem, mint ellenfél fegyverei, az ellenfél ellen használtattak. Az auctoritást pedig auctoritása változtatja; mert lehet auctoritás, mellynek kevés vagy épen semmi az auctoritása. Fide: sed cui, vide. — Szabad legyen nekem is K. ur közlésére azt a jegyzést tennem, hogy midőn K. ur — noha magát piszkálódások barátjának nem tartja — mégis ezt mondja: „e dicsőséget mi örömezt átengedjük azoknak, kik a dologhoz nem értő, de adandó jelszerinti fölkiáltásokra előlegesen megtanított nagy sokaságot begyűjték stb. — és hogy részletesebben szólhatna némelly apostolokról s előleges tanácskozássokról stb. *) — ezen mondása hasonló rágalom lévén azon állításhoz, melly ellen kikel — maga esik azon hibába, a mivel mást vádol. Turpe est doctori, quum culpa redarguit ipsum **). Sebestyén Gábor t. n. Veszprém megye tisztii főügyviselője.

(Hirlapi kivonat.) Zemplinből. (Berettó, télutó 20.) Miután szolgabiráink, majdnem évnegyed előtt ex offo hirdetgeték az ujoncz-állítás minden perezen előfordulható szükségét: az elriasztott nép nyakrafőre kezdé toborzásait, s faluk, a mármár szét repedő vész istennyilait 100, 120, sőt 140 és 160 pengő forint mindenható villanyfogójával ügyekeztek némileg elhárítani szegény fejkörről. Napok, hetek és hónapok töltek el, s óriási hatással növeszték az új kovácsolatú, többnyire hontalan bitang hazahősök tüzét és vasat főlemészlő gyomrainak szertelen vágyait. Végre, végre! a sorshuzás tegnapelőtt vette kezdetét, de az ujonczok átadása megyeileg a jövő hónap 3-kára határozatván, előbb haza bocsáttatnak, hogy a honvédelem iszonyu crisisé elől a Krajnya ös rengetegekben keressenek menhelyt, vagy, mint szokás, ujjaikat metélgessék el, fogaikat verjék ki stb. Napi rendű példa, uraim, kivált a felsőbb járásokban! — A roppant tél, rögtön olvadáskor egy pusztító árviz perspectivjével riasztgatja a mult évben, jég-csapásokon kívül, tizszeres áradással tönkre jutott szegény népet. A fenekig fagyott vizek búcsuzót látszanak előre kiáltani ut-és hidainknak.

*) Mellőzvé az azon német példabeszédet „Wie der Schelm ist stb.“: itt alkalmasint azt érti K. ur, mi a „Világ” 16. sz. a. egy másik párt embere által így adatik elő: „Az egyik fél feszült iparral minden módokat megkísérte készült. Pápa előleges tanácskozássra gyűltek össze; hol elhatározzák a pesti, borsodi határozatok pártolását. Be parancsolák a rokon értelmű nemes helységek előljáróit. E Synodusbul kizárták volt főbíró Cs — s urat, mert mint mondták: e tárgyban az ellenféllel tart; ki ezen kizáratást neheztelve, irt az illető főnöknek, hogy azt ezentul tenni ne merje stb.“ Nyilván mondom, ebben sincs egy szó is igaz: ez is mind egy betűig hamis ráfogás, hazugság és így rágalom. Itt is a német példabeszéd valósul. Kár! hogy némelly közlő urak, — egyik részről ugy mint a másikkal — olly mende mondatokat és sértegetéseket szőnek tudósításukba, mellyek méltó fájdalmat s ingerültséget okoznak. Oh mi szép! ha a nyilvánosság barátja — egyszersmind az igazságnak s illedelemnek is barátja. S. G.

**) Jó volna ha közlő urak becsületes nevöket kitennék. Tudom én, hogy nem az a kérdés, ki — hanem mi? De mégis hiszem, hogy akkor jobban meggondolnák, mit írnak: legalább olly szemeszöktében nem írának valótalanságokat. Történet dolgot bátran állorézatlanul ki lehet mondani. A nyilvánosság mezején nem illik titkolódnai. S. G.

Esztergom, télutó 18. Tegnap, az esztergom-sz.-tamási, sz.-györgyemezei, dömösi és párkányi nemesek Reviczky Károly főbíró elnöklete alatt, Besze János ügyvédet ismét hadnagyukká választották. Midőn az elválasztott hadnagy, székfoglaló beszédét leginkább a körül pontosítaná: miképen a nemesség legdicsőbb jogához tartozik, az adózó népet képviselni; s annál fogva részletes taglalattal terjesztvén elő e nép mostani állapotját, a jelen volt nemeseket felszólította: tartanak legszentebb kötelességüknek, nem nemes kilencz millió felebarátaink s polgártársainknak a közállomány jóvoltibani részesítésére törvényes csendes előhaldás utján közremunkálni, és maga részéről is ígéretet tön, hogy ez leszen élte munkásságának egyetlen főczélja; e nyilatkozást a nemesek tömege félremagyarázhatlanul rokon érzellemmel fogadta, elannyira: hogy egy 80 éves öreg nemes e szavakkal ölelte meg nem nemes vőjét: „már most örömmel halok meg, mert megyénk atyátok lesz, és ti haza polgárai lesztek.“

Esztergom városa 31 ujonczot tartozott állítani. 238 polgári ment összeírásba. Sorshuzásra szükség nem vala: mert 21 vagyonosabb polgár, családját biztosítandó, egyegy helyettesít állított, egy önkintesen állott be; a többi kilencznek kiállítására pedig a család-atyákat 14 pengő frtjávali részvény aláírásra szólította fel az özszeíró választmány. Másodnapra már 117 részvényes irt alá. Egyegy önkintesnek 100 pengő frt díj szabattott, s 24 órai toborzás után ki volt a tartozás állítva.

Varasd, télutó 16. Zágrábba rándulván, barátom a casinóba vezetett, hol 26 nevezetesebb német, francia és olasz újságok közt 9 magyar hirlap ötlék szemembe, ugymint: Pesti Hirlap, Világ és Ismertető, Jelenkor és Társalkodó, Nemzeti Újság és Hasznos Mulatságok, Hirnök és Századunk, Erdélyi Híradó, Athenaeum, Regelő és Honművész, és Vasárnapi újság. Az egyesület 3 esztendőre állott össze, a rendes tagok évenként 24, az idegenek 12 főt pengőben fizetnek. — Rendes tagot már 79-et, idegent pedig 37-et számlál. Igazgatók: gróf Draskovich, Jozipovich turomezei gróf, Suppan Ferencz könyvkereskedő.

Sopron megyében folyó hó 1-ső napján gyűlés volt. A vegyes házassági ügy iránt felíras tétetett, hogy ő felsége addig is, míg e tárgyban országgyűlési intézkedés történnék, a római hitü magyar egyháznak önkényes, 1791: 26. cikkelyt nyilván sértő s veszélyteljes eljárását észszerűn gátolni s megszüntetni kegyeskedjék. — Márton Györgynek váltótörvényeszéki ülnökké nevezetése által megürült másodalispáni hivatalra a megyének közkedvességü főjegyzője Rohonczy Ignác lon egyhangulag kijelelve.

Csanád vármegyében a megyei főpénztárnokság megürülvén, mintegy 200 nemes urak által aláirt indítvány olvastatott fel a mult hó 23-án tartott közgyűlésen, mellyben indítványoztatott: kéretnek meg a helyettes főispán, hogy a megürült főpénztárnoki hivatalra Sándor táblabíró nevezze ki. A mi zajos éljenezés között egyhangulag végzésbe is ment. — Folyó hó 1-ső napján kezdődött az évnegyedes közgyűlés, szőnyegre kerültek a vegyes házasság ügyébeni körlevelek. Csanád a borsodi felírást tette magáévá, fenytő eljárásra állandó törvényszéket rendelt s a köznépnek szolgabírák általi felvilágosítását is elhatároza.

Szeged, télutó 27. Legnagyobb figyelmet gerjeszt jelenleg városunkban az ujonczállítás. Szeged 145 ujonczot állít. A helyettesítés meg van engedve, közönségesen 800 — 1200 váltó forintért fogadtatnak ujonczok; városunk mindenekelőtt az utcai kenyéllöket, s pusztai kóborlókat fogatá össze, s azokból csakugyan mintegy 20 alkalmas egyént által is adott a katonai hatóságnak. Szeged mivelődése mindinkább előre haladván, igen érezhető, alkalmas nemzeti színház, tánczterem s célirányos casinói épület hiánya. A magyarosodás legkitünőbb jellemét a külvárosi casinók által adatott tánczvigalmak után a zsidók pipe-nique-je viselé, hol a meghívó s tánczrendi jegyek egyedül csak magyarul valának nyomtatva, sőt még a magyar-tánczot is többben, még pedig igen vidámon járták. Ellenben a helybeli kereskedők által adatott tánczvigalmak egészen német jelleműek voltak.

Besztercebánya csak egy kóbort fogatott el, a többi csupa önkintes volt. Az önkintesek díjai czéhenként gyűjtettek össze. A 10 év mulva visszatérőndők minden taksa nélkül mesterekké válhatnak, s mesterségökért saját személyeiktől adómentesek. P.H.

Pozsony márt. 6. Azon nap, midőn két gonosztevő vesztőhelyre vezetettek, mások erőszakkal törtek be egy itteni nyugalmozott alezredes lakására s honnemléteben inasát félig agyonverve, száját betömve, kötözött kezekkel egy zugolyba veték, hol kétségkívül éltét veszté, ha szerencsére a neszt a házban lakók közül valaki észre vevén, nem közeledik, mire a gonosztevők elillannak. A merény esti nyolcz órakor történt. Megjegyzendő, hogy ugyanezen uri embernél már harmadszor tétetett próba a kirablásra, de mindig siker nélkül. Pozsony városa egy időben roszt hirben volt, midőn, kivált az 1836ki országgyűlése alatt, esténként némelly utcákban nem is volt biztos az ember; azonban az utóbbi években a városi hatóság sokat elkövetett a roszt elfojtására. Dicsérettel emlíendő e részben a cseléd rend hehozatala. H—k.

